

Stockholm den 3 maj 2018

R-2018/0249

Till Socialdepartementet

S2017/01566/FS

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 6 februari 2018 beretts tillfälle att avge yttrande över Socialstyrelsens rapport Otillåten egendom och hot inom den psykiatriska tvångsvården och den rättspsykiatriska vården.

Socialstyrelsen har i sin rapport föreslagit författningsändringar för att förhindra våld och hot mot personer som vistas på vårdinrättningen samt för att förhindra att otillåten egendom förs in.

Sammanfattning

Den som omfattas av rättspsykiatrisk vård eller psykiatrisk tvångsvård på en vårdinrättning befinner sig i en särskilt utsatt situation. Det är för dessa personer särskilt viktigt att deras fri- och rättigheter upprätthålls och att vård och vistelse sker inom ramen för grundläggande rättssäkerhetsprinciper. Detta gäller exempelvis den intagnes rätt till skyddad och konfidentiell kommunikation med sin advokat.

Advokatsamfundet ser i huvudsak positivt på de författningsändringar som föreslagits i Socialstyrelsens rapport. Advokatsamfundet avstyrker emellertid författningsändringarna vad avser allmän inpasseringskontroll av patienter på avdelningar med säkerhetsnivå 3 för sluten rättspsykiatrisk vård.

Synpunkter

Allmän kontroll av försändelser till en patient vid rättspsykiatrisk vård samt psykiatrisk tvångsvård

Advokatsamfundet instämmer i att dagens situation på vårdinrättningar runtom i Sverige med införsel av otillåten egendom är problematisk och den innebär risker för såväl intagna, vårdpersonal och andra aktörer som vistas i dessa miljöer. Allmän kontroll av försändelser med undantag för t.ex. advokatkorrespondens på vårdinrättningar för rättspsykiatrisk vård framstår därför som nödvändig, oavsett vilken säkerhetsnivå verksamheten har, och nyttan av dessa får anses överväga de integritetsinskränkningar kontrollerna innebär för de individer som får sina försändelser kontrollerade.

Risken för regelmässig undersökning av försändelser framstår som liten mot bakgrund av att det kräver ett beslut från chefsöverläkaren för att försändelsen ska få öppnas. Att försändelser från en advokat och myndighet dock inte får kontrolleras allmänt är viktigt ur ett rättssäkerhetsperspektiv, varför det är nödvändigt att, som nu också är föreslaget, det undantaget uttrycks explicit.

Vad gäller allmän kontroll av försändelser på säkerhetsnivå 3 inom den psykiatriska tvångsvården delar Advokatsamfundet Socialstyrelsens bedömning att den inte står i rimlig proportion till syftet att upprätthålla en säker vård, varför en sådan ej bör ske på säkerhetsnivå 3.

Patientens rätt till att närvara vid öppnande av försändelse

Advokatsamfundet anser att det, för att öka transparensen och patientens förtroende för vården, är positivt att patienter ges möjlighet att närvara, om det inte är olämpligt, vid öppnandet av försändelser. Denna författningsändring är särskilt påkallad mot bakgrund av författningsändringen 8 c § i förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård. En allmän kontroll av försändelser, vilket är en inskränkning av patienternas integritet, kan utan vidare insyn från patienter drabba förtroendet negativt patienter och vårdgivare emellan.

Allmän inpasseringskontroll för slutna rättspsykiatrisk vård på säkerhetsnivå 3

Advokatsamfundet saknar i rapporten uppgifter om antalet incidenter och olyckor som förorsakas till följd av införsel av otillåten egendom. De redovisas emellertid att i 82 fall av 102 har arbetsplatsolyckor med sjukfrånvaro under åren 2012-2016 uppkommit genom bl.a. slag, sparkar, skallning, strypning och rivning. Dessa fall skulle inte kunnat förhindras med inpasseringskontroller. Några av de rättspsykiatriska verksamheterna har framfört att det behövs ytterligare möjligheter att kunna använda inpasseringskontroll, men bilden framstår inte som entydig.

Det finns ett syfte att vården på säkerhetsnivå 3, varifrån patienten ska slussas ut i frihet, är mindre kontrollerande, eftersom patienten där ges ett större eget ansvar och ska förberedas för ett liv utanför tvångsvården. Vidare är det vanligt med permissioner på säkerhetsnivå 3, varför en allmän inpasseringskontroll med kroppsvisitationer skulle kunna påverka förtroendet patienten och vårdpersonal emellan. Kroppsvisitationer utgör vidare ett avsevärt intrång i den personliga integriteten.

I nuläget är det inte tydligt huruvida fördelarna av en allmän inpasseringskontroll överväger integritetsinskränkningarna och de negativa effekter på vården de riskerar att medföra. Mot denna bakgrund kan Advokatsamfundet i nuläget inte se att det finns tillräckligt starka skäl till att ytterligare inskränka patienternas fri- och rättigheter på det sätt som regelmässig inpasseringskontroll på avdelningar inom rättspsykiatrisk vård säkerhetsnivå 3 skulle innebära. Förslaget avstyrks därför i denna del.

Allmän inpasseringskontroll inom den psykiatriska tvångsvården på säkerhetsnivå 3

Vad gäller allmän inpasseringskontroll på säkerhetsnivå 3 inom den psykiatriska tvångsvården delar Advokatsamfundet Socialstyrelsens bedömning att den inte står i rimlig proportion till syftet att upprätthålla en säker vård, varför en sådan ej bör ske. Advokatsamfundet hänvisar i denna del till samma argument som anförts under rubriken ovan angående allmän inpasseringskontroll för slutna rättspsykiatrisk vård på säkerhetsnivå 3.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Anne Ramberg/

genom Maria Billing